

UDK 911.3 : 312] (436.3) "1923-1991"

PROMJENE U PROSTORNOM RASPOREDU HRVATSKIH NASELJA U SAVEZNOJ ZEMLJI GRADIŠĆE OD 1923. DO 1991. GODINE

TOMISLAV JELIĆ

Izvadak:

U ovom radu iznesena je analiza prostornog rasporeda hrvatskih naselja (minimum 5% Hrvata)¹ u saveznoj zemlji Gradišće u Austriji u razdoblju od 1923. do 1991. godine. Autor ustanovljuje smanjenje broja hrvatskih naselja, te smanjenje udjela Hrvata u hrvatskim naseljima. Smanjenje broja hrvatskih naselja je jako naglašeno u južnim kotarevima Güssing (Novi Grad) i Oberwart (Borta). Na smanjenje broja hrvatskih naselja i udio Hrvata u njima utječe snažna asimilacija (germanizacija) i iseljavanje.

Ključne riječi:

Gradišćanski Hrvati, hrvatska naselja, iseljavanje, asimilacija

CHANGES IN SPATIAL DISTRIBUTION OF CROATIAN SETTLEMENTS IN THE FEDERAL STATE OF BURGENLAND (GRADIŠĆE) FROM 1923 TO 1991

Abstract:

This work analyzes the spatial distribution of Croatian settlements (settlements with minimum 5 percent of inhabitant using the Croatian language as the mother tongue) in the Federal State of Burgenland (Gradišće) in Austria from 1923 to 1991. The author has found out the decrease of the number of Croatian settlements in Gradišće, as well as the decrease of the share of the Croats in the most Croatian settlements. The decrease of the number of the Croatian settlements was the strongest in the southern counties of Gradišće, especially in the Güssing (Novi Grad) and Oberwart (Borta) county. There are two main causes for the decrease of the number of the Croatian settlements and the share of the Croats in the existing Croatian settlements: strong assimilation processes and emigration.

Key words:

Burgenlands Croats, Croatian settlements, emigration, assimilation

¹ kriterij od 5% Hrvata od ukupnog broja popisanih stanovnika temeljen na izjašnjavanju stanovnika kojim jezikom se služe u komuniciranju (Umgangssprachen).

UVOD

Savezna zemlja Gradišće ustanovljena je nakon raspada Austro-ugarske monarhije. Godine 1921. novoformiranoj saveznoj zemlji Austrijanci daju ime Burgenland, a nešto kasnije Hrvati Gradišće. To je najmlađa i najistočnija austrijska savezna zemlja koja je podijeljena na sedam kotareva i dva slobodna grada. Ukupna površina Gradišća iznosi 3 965 km² čine 11,4% ukupne površine Austrije. Nakon Vorarlberga i Beča to je površinom najmanja savezna zemlja. Broj stanovnika Gradišća 1991. godine iznosio je 270 880 što čini 3,5% od ukupnog broja popisanih stanovnika u Austriji. Brojem stanovnika to je najmanja austrijska savezna zemlja. Gustoća naseljenosti Gradišća 1991. godine iznosila je 68,3 stanovnika na četvorni kilometar što je ispod prosjeka Austrije od 93,0 stanovnika po četvornom kilometru.

Na tom prostoru koji je podijeljen u 20. stoljeću između Austrije i Mađarske te Slovačke i Češke (Moravske) Hrvati žive gotovo pet stotina godina u manje ili više kompaktnim cjelinama.

PROMJENA BROJA HRVATSKIH NASELJA PO KOTAREVIMA

Prvi popis države Austrije u kojoj je po prvi puta popisano i stanovništvo Gradišća obavljen je 1923. godine. Od tada pa do posljednjeg popisa 1991. godine dogodile su se snažne promjene u nacionalnoj strukturi hrvatskih naselja. Udio Hrvata se smanjio, a porastao je udio Nijemaca. Ukupan broj stanovnika se u većini hrvatskih naselja također smanjio. Situacija je različita po kotarevima i po naseljima. Od sedam kotareva hrvatska naselja postoje u šest kotara. U najjužnijem kotaru Jennersdorf hrvatskih naselja nema, a i broj Hrvata je u njemu samo simboličan. Hrvata ima u oba slobodna grada Eisenstadtu (Željezo) i Rustu no njihov broj je nedovoljan da bi ta naselja mogli smatrati hrvatskim naseljima.

KOTAR GÜSSING (NOVI GRAD)

Kotar Güssing je najjužniji gradišćanski kotar u kojemu ima hrvatskih naselja. Površina kotara iznosi 485,34 km² što čini 12,2% ukupne površine savezne zemlje Gradišće. U 1991. godini u kotaru je živjelo 27 977 stanovnika što čini 10,3% ukupnog broja cijelog Gradišća. Gustoća naseljenosti 1991. godine iznosila je 57,6 stanovnika na km² što je ispod prosjeka Gradišća koji iznosi 68,3.

U kotaru Güssing ima 56 naselja. Od toga u 1991. godini osam ih je bilo hrvatskih: Güttenbach (Pinkovac), Hackerberg (Stinjački vrh), Heugraben (Žarnovica), Kroatisch Tschantschendorf (Hrvatska Čenča), Neuberg (Nova Gora), Reinersdorf (Žamar), Stinat (Stinjaki) i Eisenhüttel (Jezerane).

Od priključenja Austriji, formiranja savezne zemlje Gradišće i teritorijalne podjele na kotareve i slobodne gradove 1921. godine te prvog popisa 1923. godine do posljednjeg 1991. godine osam naselja je prestalo biti hrvatskim (popisom ustanovljen udio od manje od 5% Hrvata u ukupnom broju popisanih stanovnika).

U prva dva popisa (1923. i 1934. godine) u naselju koje u odrednici imena nosi naziv "hrvatski" **Kroatisch Ehrendorf (Hrvatski Šašaš)** bilo je znatno više od 5% Hrvata. U 1923. godini u naselju je bilo ukupno 195 stanovnika, a od toga 96 Hrvata i 96 Nijemaca iz čega proizlazi udio Hrvata od 49,2%. U 1934. godini od ukupno 191 stanovnika 90 ih se izjasnilo kao Hrvati tj. 47,1%. U sljedećem popisu 1951. godine Hrvata više nema, što nam pokazuje popis u kojemu su se od ukupno 137 stanovnika svi izjasnili kao Nijemci. Hrvati se ne pojavljuju niti u narednim popisima. Dakle u razdoblju između 1934. i 1951. godine Hrvatski Šašaš je prestalo biti hrvatsko naselje.

Naselje **Tudersdorf (Tudorica)** je samo u prvom popisu 1923. godine bilo hrvatsko naselje. Tada se od 95 stanovnika 6 tj. 6,3% izjasnilo kao Hrvati, a Nijemaca je bilo 85. U sljedećem popisu 1934. godine od ukupno 97

stanovnika svega jedan se izjasnio kao Hrvat. Dakle u razdoblju od 1923. do 1934. godine Tudorica je prestala biti hrvatsko naselje.

Naselje **Rehgraben (Praščevo)** je u 1923. godini imalo 317 Hrvata i 110 Nijemaca, dok je bilo ukupno 428 stanovnika. Udio Hrvata je tada iznosio 74,1%. I u sljedećem popisu 1934. godine Praščevo je bilo hrvatsko naselje. Ukupan broj stanovnika je smanjen te je iznosio 396 stanovnika od kojih je bilo 279 Nijemaca i 117 Hrvata, tj. 29,5%. U sljedećem popisu 1951. godine Hrvata više nije bilo. Od ukupnog broja stanovnika (335) svi su se izjasnili kao Nijemci. Prema tome se može zaključiti da je Praščevo prestalo biti hrvatsko naselje u razdoblju između 1934. i 1951. godine.

Naselje **Sulz im Burgenland (Šeškut)** je u 1923. godini imalo 471 stanovnika. Većina, 420 su bili Nijemci, a 42 Hrvati tj. 8,9%. U sljedećem popisu 1934. godine od 428 stanovnika 416 su se izjasnili kao Nijemci, a svega sedam se izjasnilo kao Hrvati. Udio Hrvata iznosio je svega 1,6%. Dakle naselje Šeškut je u razdoblju od 1923. do 1934. godine prestalo biti hrvatsko naselje.

Naselje **Hasendorf im Burgenland (Zajčje selo)** je 1923. godine imalo 94 Hrvata od ukupno 138 stanovnika ili 68,1%. U 1934. godini u naselju su živjela 28 izjašnjena Hrvata i 89 Nijemca, dok je ukupan broj stanovnika iznosio 117. Dakle, Hrvata je bilo 23,9%. U popisu 1951. godine od ukupno 107 stanovnika svi su se izjasnili kao Nijemci. Niti u sljedećim popisima Hrvata više nema te se može konstatirati da je Zajčje selo prestalo biti hrvatsko u razdoblju između 1934. i 1951. godine.

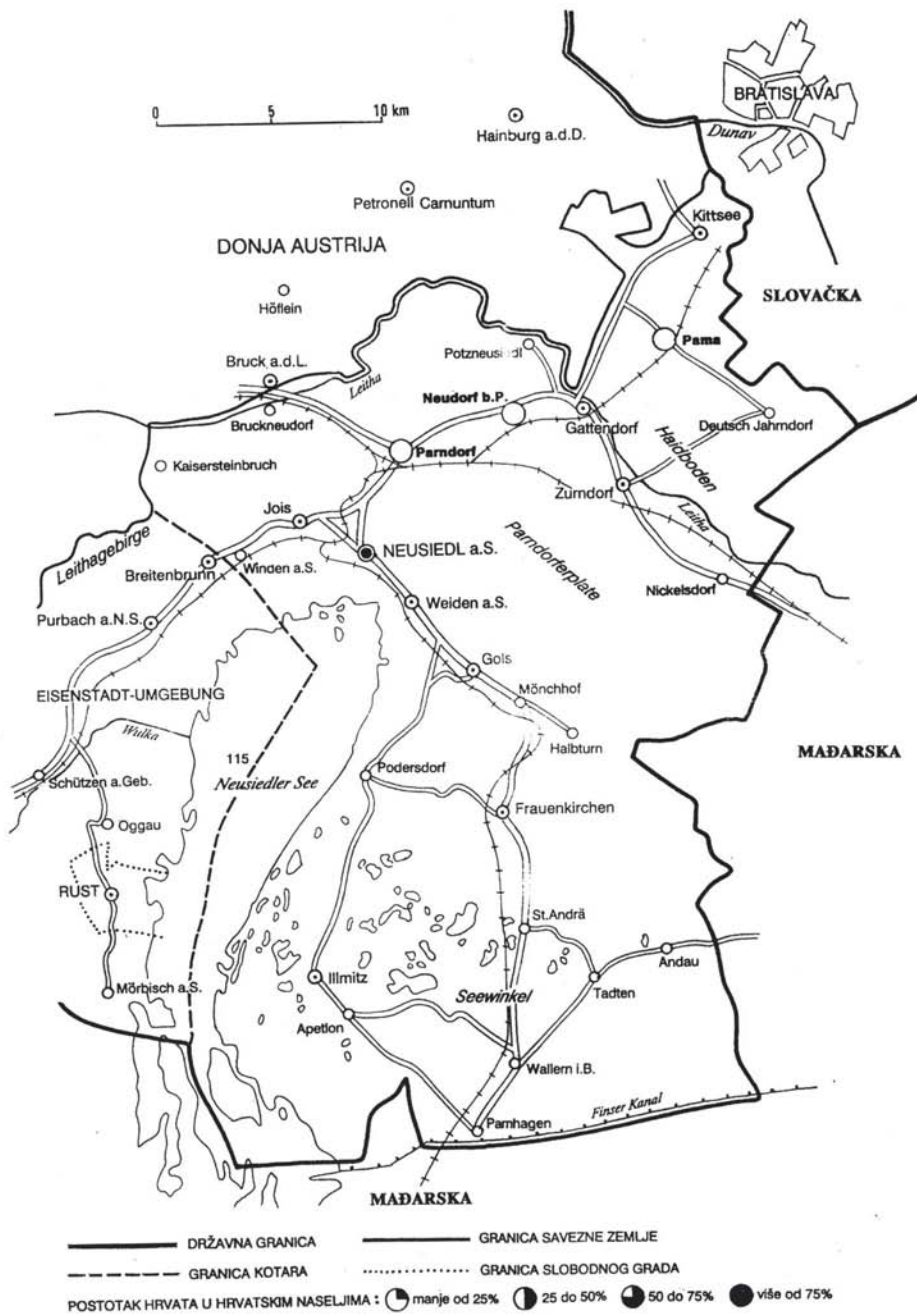
Naselje **Tobaj (Tobaj)** je samo u prvoj popisnoj godini 1923. godine bilo hrvatsko naselje. Te je godine u naselju od ukupno 513 stanovnika bilo izjašnjeno 486 kao Nijemci, a 26 se izjasnilo kao Hrvati tj. 5,1%. U popisu 1934. godine od ukupno 497 stanovnika bio je 491 Nijemac, a samo dva Hrvata. Niti u sljedećim popisima Hrvata nema u dovoljnom

broju da bi se to naselje moglo tretirati kao hrvatsko. Dakle, naselje Tobaj je u razdoblju od 1923. do 1934. godine prestalo biti hrvatsko naselje.

Naselje **Stegerbach (Santalek)** je 1923. godine od ukupno 2 573 stanovnika imalo 1 937 izjašnjena Nijemaca i 490 Hrvata tj. 19,0%. I u 1934. godini to je naselje bilo hrvatsko. Od ukupno 2 785 stanovnika 2 183 su se izjasnili kao Nijemci, a 326 kao Hrvati. Dakle udio Hrvata je iznosio 11,7%. U popisu 1951. godine od ukupno 2 358 stanovnika kao Nijemci se izjasnilo 2 322 stanovnika, a kao Hrvati svega 24 ili 1,0% što je nedovoljno da to naselje bude hrvatsko. U sljedećim popisima Hrvata više nema u dovoljnom broju te je za utvrditi da je to naselje prestalo biti hrvatsko u razdoblju od 1934. i 1951. godine.

Naselje **Grossmürbisch (Veliki Medveš)** najnoviji je primjer naselja koje je prestalo biti hrvatsko. U popisu 1981. godine još uvijek je u naselju dovoljan broj Hrvata, 30 od ukupno 386 stanovnika tj. 10,2%. U popisu 1991. godine svega su četiri Hrvata od 303 stanovnika tj. 1,4%. Dakle, u razdoblju od 1981. do 1991. godine to je naselje prestalo biti hrvatsko.

Postoji mogućnost da neko naselje ponovo postane hrvatsko, no to je izuzetno rijetko. U cijelom Gradišću u razdoblju od 1923. do 1991. godine samo se u kotaru Güssing to dogodilo s naseljem **Eisenhüttl (Jezerane)**. U 1923. godini u Jezeranama je živio 351 stanovnik, a od toga 253 Hrvata, tj. 72,1%. Udio Hrvata se postupno smanjivao tako da je u popisu 1951. godine još uvijek bilo dovoljno Hrvata, 67 od ukupno 245 tj. 27,3%. U popisima iz 1961, 1971. i 1981. godine Hrvata nema u dovoljnom broju te to naselje nije bilo hrvatsko. U posljednjem popisu 1991. godine zabilježen je ponovo dovoljan broj Hrvata (40) od ukupno 194 stanovnika tj. 20,6%. To je jedinstven primjer u Gradišću i on je posljedica najvećim dijelom neizjašnjavanja Hrvata kao Hrvati u popisnim godinama 1961, 1971. i 1981.

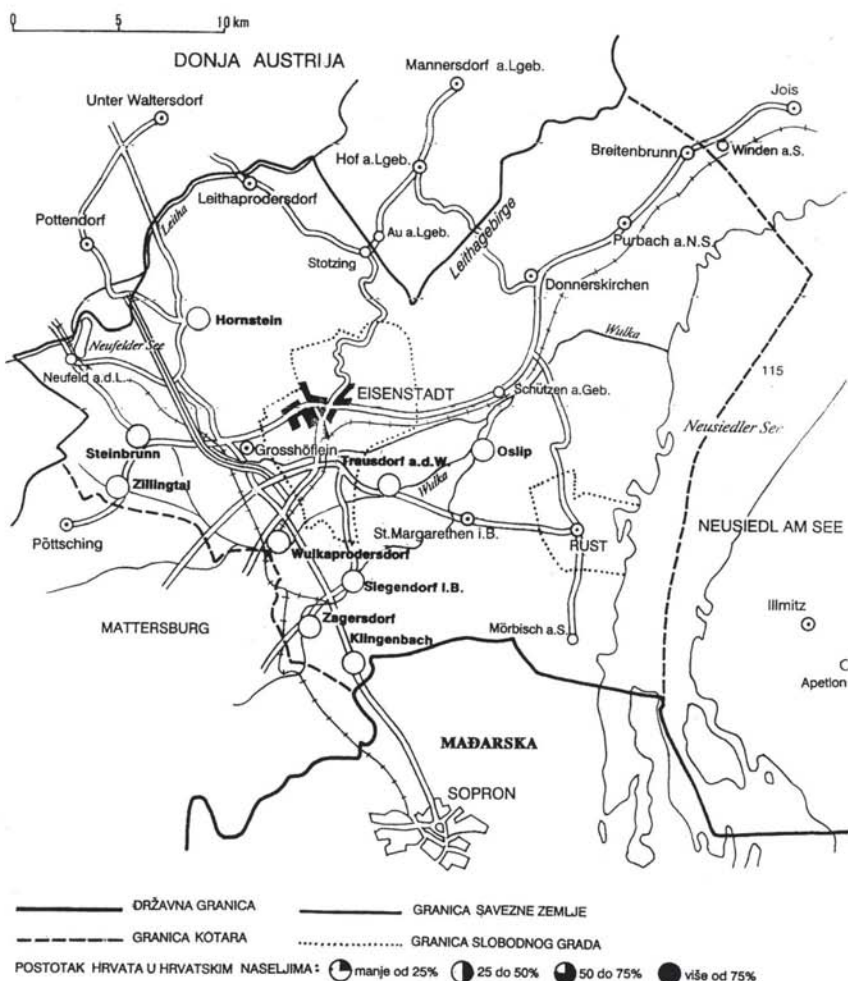

Sl. 1. -Karta kotara Güssing
 Fig. 1. - The map of the Güssing County

KOTAR OBERWART (BORTA)

Kotar Oberwart nalazi se sjevernije od kotara Güssing. Površina kotara iznosi 732,55 km² što čini 18,5% ukupne površine savezne zemlje Gradišće. U 1991. godini u kotaru je živjelo 53 783 stanovnika (najviše u Gradišću) što čini 19,9% ukupnog broja cijelog Gradišća. Gustoća naseljenosti 1991. godine iznosila je 73,4 stanovnika na km² što je iznad prosjeka Gradišća koji iznosi 68,3.

U kotaru Oberwart ima 91 naselje (najviše u jednom kotaru u Gradišću). Od toga u 1991. godini dvanaest ih je bilo hrvatskih: Allersdorf (Ključarevac), Dürnbach (Vincjet), Mönchmeierhof (Marof), Podgoria (Podgorje), Podler (Poljanci), Rauhriegel-Allersgraben (Rorigljin-Širokani), Rumpersdorf (Rupišće), Schachendorf (Čajta), Schandorf (Čemba), Spitzzicken (Hrvatski Ciklin), Weiden bei Rechnitz (Bandol), Zuberbach (Sabara).

Sl. 2. -Karta kotara Oberwart

Fig. 2. - The map of the Oberwart County

U razdoblju od 1923. do 1991. godine tri su naselja prestala biti hrvatskim: Miedlingsdorf, Harmisch i St. Kathrein in Burgenland.

Izrazito hrvatsko naselje **Miedlingsdorf (Milištrof)** u 1923. godini imalo je od 325 stanovnika 235 Hrvata tj. 72,3%. U sljedećem popisu Hrvata više nema u dovoljnom broju, naime svega su se dva stanovnika izjasnila kao Hrvati od ukupno 303 stanovnika. U ostalim popisima situacija je slična. Dakle, u razdoblju od 1923. do 1934. godine gotovo svo hrvatsko stanovništvo je asimilirano (germanizirano). Tako nagla i brza asimilacija je i za gradišćanske prilike vrlo rijetka.

Naselje **Harmisch (Vardeš)** posebice je zanimljivo, jer je to rijedak primjer da je u razdoblju između dva popisa znatno povećan broj Hrvata, te da je on naglo u sljedećem popisu nestao. U 1923. godini u Vardešu je bilo ukupno 179 stanovnika, Nijemaca 101, a 63 Hrvata tj. 35,2%. U 1934. godini broj Nijemaca je smanjen te je iznosio 63, a broj Hrvata je povećan te je iznosio 110 od ukupnog broja 223 tj. 49,3%. U popisu 1951. godine od 206 stanovnika svega tri su se izjasnila kao Hrvati, a 203 kao Nijemci. Od te godine Hrvata praktički više nema u Vardešu.

Naselje **St. Kathrein (Katalena)** je 1923. godine imalo 235 stanovnika, Nijemaca 96, a Hrvata 135, tj. 57,5%. U sljedećem popisu 1934. godine ukupan broj stanovnika je blago porastao na 239. Broj Nijemaca je jako smanjen te je iznosio 65, dok se broj Hrvata blago smanjio na 134 pa je u udio Hrvata iznosio 56,1%. U 1951. godini dolazi ponovo do blagog smanjenja ukupnog broja stanovnika na 220, dok broj Nijemaca raste na 197, a broj Hrvata naglo opada i iznosi 23, tj. 10,4%. Popis iz 1961. godine je posljednji popis u kojem je ovo naselje tretirano kao hrvatsko. Naime, te godine od ukupno 200 stanovnika Nijemaca je bilo 188, a svega 12 ih se izjasnilo kao Hrvati, tj. 6,0%. Dakle, u razdoblju od 1961. do 1971. godine to je naselje prestalo biti hrvatsko.

KOTAR OBERPULLENDORF (GORNJA PULJA)

Kotar Oberpullendorf nalazi se sjevernije od kotara Oberwart. Površina kotara iznosi 701,5 km² što čini 17,7% ukupne površine savezne zemlje Gradišće. U 1991. godini u kotaru je živjelo 38 462 stanovnika što čini 14,2% ukupnog broja cijelog Gradišća. Gustoća naseljenosti 1991. godine iznosila je 54,8 stanovnika na km² što je ispod prosjeka Gradišća koji iznosi 68,3.

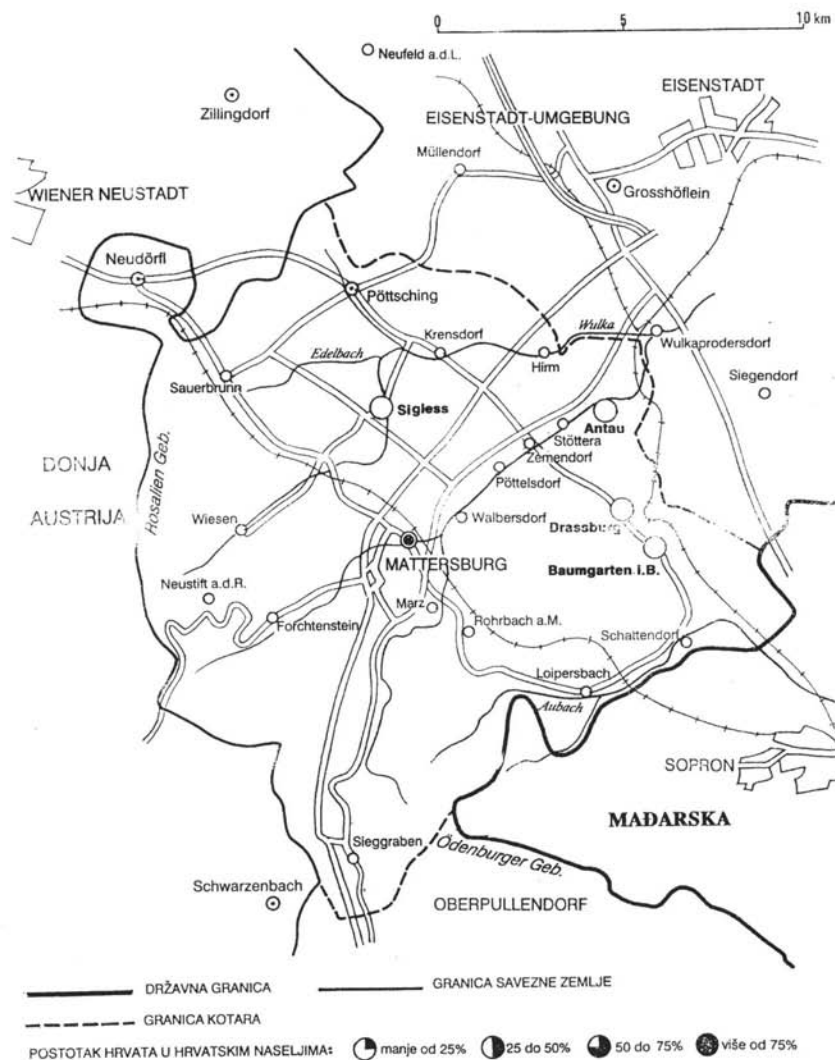
U kotaru Oberpullendorf ima 62 naselja. Od toga u 1991. godini 13 ih je bilo hrvatskih: Frankenau (Frakanava), Grossmutschen (Mučindrof), Grosswarasdorf (Veliki Borištof), Kaiserdorf (Kalištrof), Kleinmutschen (Pervane), Kleinwarasdorf (Mali Borištof), Kroatisch Minihof (Mjenovo), Nebersdorf (Šuševo), Nikitsch (Filež), Oberpullendorf (Gornja Pulja), Unterpullendorf (Dolnja Pulja), Weingraben (Bajngrob).

U razdoblju od 1923. do 1991. godine jedno je naselje prestalo biti hrvatskim (Strebersdorf).

Naselje **Strebersdorf (Selce)** je već u popisnoj godini 1923. skoro posve izgubilo hrvatski karakter jer se svega 5,0% od ukupnog broja stanovnika se izjasnilo kao Hrvati. Naime od 521 stanovnika Nijemaca je bilo 440, a Hrvata 26. U sljedećem popisu 1934. godine od ukupno 524 stanovnika kao Nijemci se izjasnilo 470 stanovnika, a kao Hrvati svega 15. Time je udio Hrvata još više smanjen, te je to naselje prestalo biti hrvatsko u razdoblju od 1923. do 1934. godine.

KOTAR MATTERSBERG (MATERŠTOF)

Kotar Mattersberg je sjevernije od Oberpullendorfa. Površina iznosi 237,9 km² što čini 6,0% ukupne površine savezne zemlje Gradišće. To je površinom najmanji kotar u Gradišću. U 1991. godini u kotaru je živjelo 35 075 stanovnika što čini 12,9% ukupnog broja cijelog Gradišća. Gustoća naseljenosti 1991.

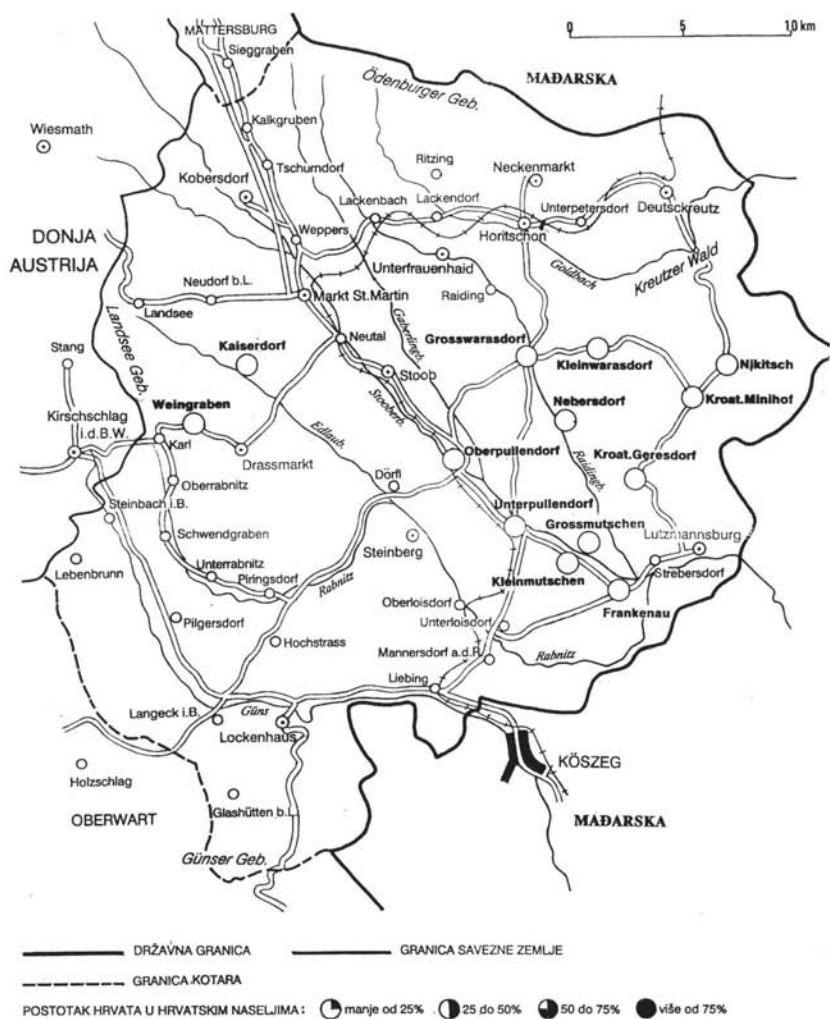
Sl. 3. -Karta kotara Oberpullendorf
Fig. 3. - The map of the Oberpullendorf County

godine iznosila je 147,0 stanovnika na km² što je dvostruko više od prosjeka Gradišća koji iznosi 68,3.

U kotaru Mattersburg ima 21 naselje. Od toga u 1991. godini četiri su bila hrvatska: Antau (Otava), Baumgarten in Burgenland (Pajngrt), Drassburg (Rasporak), Sigless

(Cikleš).

Od priključenja Austriji i formiranja savezne zemlje Gradišće te teritorijalne podjele na kotareve i slobodne gradove 1921. godine te prvog popisa 1923. godine do posljednjeg 1991. godine niti jedno naselje nije prestalo biti hrvatskim.

Sl. 4. - Karta kotara Mattersburg

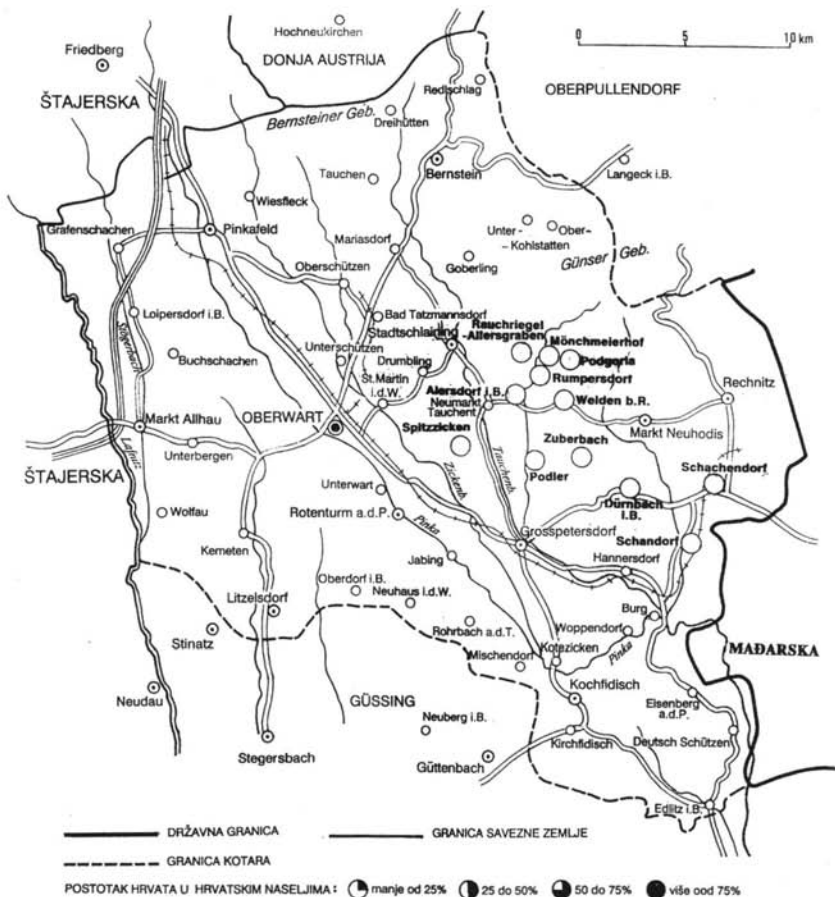
Fig. 4. - The map of the Mattersburg County

KOTAR EISENSTADT - UMGEBUNG (ŽELJEZNO-OKOLICA)

Kotar Eisenstadt - Umgebung je sjevernije od kotara Mattersburg. Površina kotara iznosi 453,2 km² što čini 11,4% ukupne površine savezne zemlje Gradišće. U 1991. godini u kotaru je živjelo 36 096 stanovnika što čini 13,3% ukupnog broja cijelog Gradišća.

Gustoća naseljenosti 1991. godine iznosila je 79,6 stanovnika na km² što je iznad prosjeka Gradišća koji iznosi 68,3.

U kotaru Eisenstadt - Umgebung ima 23 naselja. Od toga u 1991. godini devet je bilo hrvatskih: Hornstein (Vorištan), Kligenbach (Klimpuh), Oslip (Uzlop), Siegendorf (Cindrof), Steinbrunn (Štikapron), Trausdorf an der Wulka (Trajštof) Wulkaprodersdorf

Sl. 5. - Karta kotara Eisenstadt - Umgebung
 Fig. 5. - The map of the Eisenstadt - Umgebung County

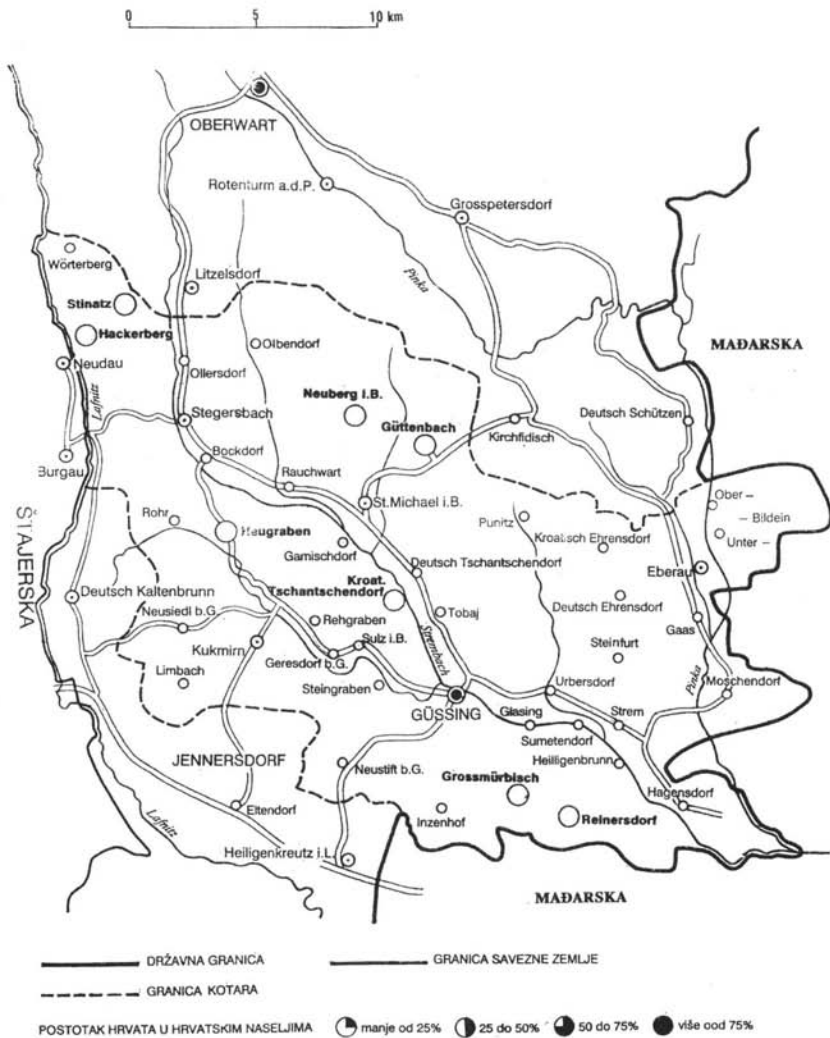
(Prodrštof), Zagersdorf (Cogrštof) i Zillingtal (Celindrof).

U razdoblju od 1923. do 1991. godine samo je jedno naselje prestalo biti hrvatsko (Schützen am Gebirge).

Naselje **Schützen am Gebirge (Česno)** u 1923. godini od ukupno 1 325 stanovnika imalo je 112 Hrvata, tj. 8,4%. U sljedećem popisu 1934. godine od ukupno 1 437 stanovnika kao Nijemci su se izjasnili 1 413 stanovnika, a svega 19 Hrvata. Dakle, u razdoblju od 1923. do 1934. godine to je naselje prestalo biti hrvatskim.

KOTAR NEUSIEDL AM SEE

Kotar Neusiedl am See je najsjeverniji kotar u Gradišću. Ujedno je to najsjevernije područje u kojemu žive Hrvati u Austriji. Površinom to je najveći kotar u Gradišću. Površina kotara iznosi 1 038,7 km² što čini 26,2% ukupne površine savezne zemlje Gradišće. U 1991. godini u kotaru je živjelo 49 397 stanovnika što čini 18,2% ukupnog broja cijelog Gradišća. Gustoća naseljenosti 1991. godine iznosila je 47,6 stanovnika na km² što je ispod prosjeka Gradišća koji iznosi 68,3.

Sl. 6. - Karta kotara Neusiedl am See
 Fig. 6. - The map of the Neusiedl am See County

U kotaru Neusiedl am See ima 28 naselja. Od toga u 1991. godini tri su bila hrvatska: Neudorf bei Parndorf, Pama i Parndorf.

U razdoblju od 1923. do 1991. godine samo je jedno naselje prestalo biti hrvatsko (Kittsee).

Naselje **Kittsee (Gijeca)** u 1923. godini od ukupno 2 679 stanovnika imalo je 1 390 Nijemaca i 1 033 Hrvata, tj. 38,6%. U sljedećih

nekoliko popisa ukupan broj stanovnika se smanjuje, smanjuje se i broj Hrvata, a jedino raste broj Nijemaca (germaniziranih Hrvata). U popisu 1934. godine broj Hrvata iznosio je 842 ili 31,8%, a broj Nijemaca 1 625, dok je ukupan broj stanovnika iznosio 2 645. U 1951. godini ukupno je u naselju Gijeca živjelo 2 549 stanovnika. Od toga 2 273 su se izjasnili kao

Nijemci, a 241 kao Hrvati ili 9,4%. U 1961. godini ukupno je živjelo 2 317 stanovnika. Od toga 2 140 su bili Nijemci, a 141 Hrvati ili 6,0%. U popisu 1971. godine Hrvata ima svega 30 ili 1,3% dok je broj Nijemaca iznosio 2 225, a ukupan broj stanovnika 2 278. Dakle možemo konstatirati da je Gijeca prestala biti hrvatsko naselje u razdoblju između 1961. i 1971. godine.

ZAKLJUČAK

Uspostavom državne granice između Austrije i Mađarske 1921. godine u austrijskom dijelu tj. u saveznoj zemlji Gradišće nalazila su se 63 hrvatska naselja (minimum 5% izjašnjenih stanovnika da se služi hrvatskim jezikom u službenom austrijskom popisu) što je ustanovljeno u prvom popisu 1923. godine.

U razdoblju od 1923. do 1991. godine asimilirano (germanizirano) je 14 hrvatskih naselja. Germanizacija je najviše zahvatila južnogradišćanska naselja, a posebice naselja u kotaru Güssing.

U kotaru Güssing asimilirana su sljedeća naselja: Kroatisch Ehrendorf (Hrvatski Šašaš)-1951. godine², Tudersdorf (Tudorica)-

1934. godine, Rehgraben (Prašćevo)-1951. godine, Sulz im Burgenland (Šeškut)-1934. godine, Hasendorf (Zajčje selo)-1951. godine, Tobaj (Tobaj)-1934, Stegersbach (Santalek)-1951 i Grossmürbisch (Veliki Medveš)-1991. godine.

U kotaru Oberwart asimilirana su sljedeća naselja: Miedlingsdorf (Milištrof)-1934. godine, Harmisch (Vardeš)-1951. godine i St. Kathrein (Katalena)-1971. godine.

U kotaru Oberpullendorf asimilirano je jedno naselje: Strebersdorf (Selce)-1934.

U kotaru Matttersburg niti u jednom hrvatskom naselju još nije smanjen prag od minimum 5% Hrvata u ukupnom broju stanovnika.

U kotaru Eisenstadt-Umgebung asimilirano je jedno naselje: Schützen am Gebirge (Česno)-1934. godine.

U kotaru Neusiedl am See asimilirano je jedno naselje: Kittsee (Gijeca)-1971. godine.

Popis iz 1991. godine posljednji je popis u 20. stoljeću. Prvi popis u 21. stoljeću bit će 2001. godine, kada se može očekivati u nekoliko naselja znatnije smanjenje udjela Hrvata, što može rezultirati daljnjim smanjenjem broja hrvatskih naselja u Gradišću.

² popisna godina u kojoj nije zabilježen dovoljan broj Hrvata od minimum 5% u ukupnom broju. Prestanak postojanja hrvatskog naselja je u razdoblju između prethodnog popisa i navedene popisne godine.

LITERATURA I IZVORI

- Breu, J. (1970.): Die Kroatensiedlungen im Burgenland und in den anschließen Gebieten, Wien.
- Breu, J. (1937.): Die Kroatensiedlungen im Südostdeutschen Grenzraum, Wien.
- Burghardt, A. F. 91962.) A Historical and Geographical Study of Burgenland, Austria, Madison: University of Wisconsin Press.
- Burghardt A. (1958.) Political Geography of Burgenland, Washington.
- Grupa autora (1974.): Burgenlaendische Kroaten, Symposium Croaticon, Wien.
- Hajszan, R. (1993.) Die Herrschaft Güns im 15. und 16. Jahrhundert, Literas Güttenbach, Wien.
- Hajszan, R. (1991.) Die Kroaten der Herrschaft Güssing, Literas, Güttenbach, Wien.
- GRANDITS, F. (1990.) Stinjaki, Povijest i jerbinstvo, Stinatz.
- Jelić, T. (1995.) Gradišće - regionalno geografska analiza naseljenosti. Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno matematički fakultet, Disertacija.
- Jelić, T. (1996.) Gradišće, historijsko-geografska analiza, kotar Oberwart, Pannonisches Jahrbuch 1996, Pannonisches Institut, Güttenbach, Literas - Verlag, Wien
- Jelić, T. (1997.) Gradišće, historijsko-geografska analiza, kotar Oberpullendorf, Pannonisches Jahrbuch 1997, Pannonisches Institut, Güttenbach, Literas - Verlag, Wien
- Jelić, T. (1997.) Gradišćanki Hrvati u Austriji - analiza hrvatskih naselja, Dr. Feletar, Koprivnica.
- Valentić, M. (1970.) Gradišćanski Hrvati od XVI. stoljeća do danas, Zagreb.
- Statistisches Jahrbuch Burgenland 1983, Amt der Burgenländischen Landesregierung, Abteilung IV - Landesstatistik, Eisenstadt 1984 (pojedinačna godišta od 1983. do 1992. godine)
- Wohnbölkerung des Burgenlandes nach Ortschaften, Ergebnis der Großzählungsrunde vom 15. Mai 1991, Österreichisches Statistisches Zentralamt, Eisenstadt, 1993
- Die Bevölkerungsentwicklung im Burgenland zwischen 1923 u. 1971, Tabellenteil, Herausgegeben vom Amt der Bgld. Landesregierung, Abt. IV
- Die Umgangssprache der Burgenländer, Ergebnisse der Volkszählung vom 12. Mai 1981, Bearbeitet im Amt der Burgenländischen Landesregierung, Abteilung IV - Landesstatistik, Eisenstadt 1985

SUMMARY

CHANGES IN SPATIAL DISTRIBUTION OF CROATIAN SETTLEMENTS IN THE FEDERAL STATE OF BURGENLAND (GRADIŠĆE) FROM 1923 TO 1991

by TOMISLAV JELIĆ

SCHLUSZFOLGERUNG UND (ODER)
ZUSAMMENFASSUNG

Nach der Wiederherstellung der österreichisch-ungarischen Staatsgrenze im Jahr 1921 befanden sich, nach der Volkszählung von 1923, im österreichischen Teil, im sogenannten Bundesland Burgenland, 63 Kroatensiedlungen (mindesten 5% der Bevölkerung mit der Umgangssprache kroatisch). Im Zeitraum von 1923 bis 1991 wurden 14 Kroatensiedlungen assimiliert (germanisiert). Die Germanisierung hat am meisten die südburgenländischen Siedlungen, hauptsächlich im Bezirk Güssing, erfasst.

Im Bezirk Güssing wurden folgende Siedlungen assimiliert: Kroatisch Ehrendorf (Hrvatski Šašaš) im Jahre 1951, Tudersdorf (Tudorica) im Jahre 1934, Rehgraben (Prašćevo) im Jahre 1951, Sulz im Burgenland (Šeškut) im Jahre 1934, Hasendorf (Zajčje Selo) im Jahre 1951, Tobaj (Tobaj) im Jahre 1934, Stegersbach (Santalek) im Jahre 1951 und Grossmürbisch (Veliki Medveš) im Jahre 1991.

Im Bezirk Oberwart wurden folgende Siedlungen assimiliert: Miedlingsdorf (Milištrof) im Jahre 1934, Harmisch (Vardeš) im Jahre 1951 und St. Kathrein (Katalena) im Jahre 1971.

Im Bezirk Oberpullendorf wurde eine Siedlung assimiliert: Strebersdorf (Selce) im Jahre 1934.

Im Bezirk Mattersburg wurde in keiner Kroatensiedlung die 5% Schwelle von Kroaten in der Gesamtbevölkerung untertreten.

Im Bezirk Eisenstadt-Umgebung wurde

eine Siedlung assimiliert: Schützen am Gebirge (Česno) im Jahre 1934.

Im Bezirk Neusiedl am See wurde eine Siedlung assimiliert: Kittsee (Gijeca) im Jahre 1971.

Die Volkszählung 1991 ist die letzte Zählung im 20. Jahrhundert. Die erste Zählung im 21. Jahrhundert wird im Jahre 2001 stattfinden, wann ein erheblicher Rückgang vom Kroatenanteil in einigen Siedlungen erwartet wird. Dies könnte eine Verringerung von der Kroatensiedlungenanzahl im Burgenland ergeben.

CONCLUSION AND (OR) SUMMARY

After the establishment of the state border between Austria and Hungary in 1921, in the Austrian part of the historical province/federal state of Burgenland (Gradišće) there were 63 Croatian settlements (minimum 5 percent of the inhabitants using Croatian language as mother tongue) according to the official census in 1923. In the period 1923-1991 all together 14 Croatian settlements were assimilated (germanized). Germanization was the strongest in the southern part of Gradišće, especially in the Güssing County.

In the Güssing County eight settlements were assimilated: Kroatisch Ehrendorf (Hrvatski Šašaš) in 1951, Tudersdorf (Tudorica) in 1934, Rehgraben (Prašćevo) in 1951, Sulz in Burgenland (Šeškut) in 1934, Hasendorf (Zajčje Selo) in 1951, Tobaj (Tobaj) in 1934, Stegersbach (Santalek) in 1951 and Grossmürbisch (Veliki Medveš) in 1991.

In the Oberwart County three settlements were assimilated: Miedlingsdorf (Milištrof) in 1934, Harmisch (Vardeš) in 1951 and Sankt Kathrein (Katalena) in 1971.

In the Oberpullendorf County one settlement was assimilated - Strebersdorf (Selce) in 1934.

In the Mattersburg County there are no Croatian settlements where the number of the Croats in total population has fallen to less than 5 percent.

In the Eisenstadt-Umgebung County one

settlements was assimilated - Schützen am Gebirge (Česno) in 1934.

In the Neusiedl am See County one settlement was assimilated - Kitsee (Gijeca) in 1971.

The 1991 census is the last one in this century. In the first census in the next century in 2001 it can be expected that also in some other Croatian settlements the number of the Croats total population, will fall under 5 percent in which will cause further decrease of the number of the Croatian settlements in Burgenland (Gradišće).